

Profeet van het geloof: Jesaja 1

Toen mengde Jesaja zich in de politiek, zoals zijn grote voorgangers uit de 9de eeuw, Elia en Elisa. Hij ging de koning moed inspreken, maar eiste van hem dat hij uitsluitend op Jahwe zijn vertrouwen zou stellen : *Laat de vijanden maar plannen smeden om Juda te overheersen. Dat lukt niet. Maar als ge niet standvastig gelooft, dan houdt gij ook zelf geen stand*¹.

Maar de koning vond dat vertrouwen-op-God niet genoeg was en dat hij best nog een bondgenoot daarnaast kon gebruiken. Daarom riep hij de Assyrische koning te hulp, die maar graag kwam, en zo werd Juda van zijn naburige vijanden bevrijd maar kwam tegelijk onder Assyrische voogdij. Het was uit met zijn onafhankelijkheid.

EEN KIND IS ONS GEBOREN

Hizkia op de troon

Na de dood van Achaz kwam de vrome Hizkia op de troon. Nu kon , Jesaja weer hopen op een meer *trouw beleid*. Hij had destijds bij de geboorte van deze koning hoge verwachtingen uitgesproken in een beroemd gebleven gedicht, dat we rond Kerstmis meermaals lezen of horen: Een kind ons geboren, een zoon ons gegeven. Men noemt hem : Wonder van beleid, Goddelijke Held. Vader voor eeuwig, Vredevorst.²

Nu nam die prins de koninklijke macht op zich, nu zou die verwachting dus werkelijkheid worden. Maar ook deze koning moest de profeet ontgoochelen. Weliswaar pogde hij het godsdienstig leven in zijn rijk te hervormen, onder andere door de eredienst te zuiveren: hij maakte een einde aan de offerhoogten met hun heilige stenen en heilige bomen. De Bijbelse schrijvers hebben voor hem veel woorden van lof³.

Hij was een sterke vorst, ook door de naburen gerespecteerd. Hij wist die tijd van vrede, na oorlogen onder Achaz, voor de welvaart van zijn land te benutten. Maar toch was zijn geloof in JHWH ook weer niet zo sterk dat hij het zonder bondgenoten kon stellen.

Niet JHWH alleen

Toen hij bij Egypte wilde gaan aanleunen, trad Jesaja opnieuw op ten elk militair bondgenootschap en bestreed hij de invloed van Egypte aan het hof: alleen op JHWH moest men vertrouwen. Na wat heen en weer bewegen tussen samengaan met Egypte of Assyrië, kwam het hoogtepunt van de crisis Hizkia, samen met al zijn medestanders en met Egyptische beloften en steun, kwam in opstand tegen de Assyrische koning Sanherib. Hij kwam in 701 naar Juda afgezakt. Hizkia onderwierp zich inderhaast maar Sanherib eiste de overgave van Jeruzalem.

Jesaja die eerst de opstand had bestreden, omdat hij in het sluiten van bondgenootschappen een gebrek aan geloof en vertrouwen op God zag, schijnt achteraf de onschendbaarheid van Jeruzalem te hebben verkondigd: de stad zou niet vallen. Zeker is dat de stad niet werd ingenomen, en dat dit in een later verhaal werd toegeschreven aan een wonderbare tussenkomst van Jahwe, die door Jesaja was voorspeld⁴.

---

1 Jes. 7; 1-17.

2 Jes. 9: 1-6.

3 2 Kon. 18; 1-8.

4 Hfdst. 36-37.

Alleen op GOD vertrouwen

Dat is zowat alles wat we biografisch over Jesaja weten. Maar uit zijn profetenwoorden kunnen we toch nog heel wat te weten komen over wat hem eigenlijk tot spreken bewoog en wat hij namens God kwam verkondigen. Deze man moet wel zeer overtuigd zijn geweest van de macht van JHWH. Bij het begin van zijn profetenloopbaan heeft hij in een visioen de koninklijke majesteit van God gezien en dat schijnt hem altijd te zijn bijgebleven.

Volgens hem beheerst God de geschiedenis van zijn eigen volk en van de andere volkeren. Hij bestuurt het gehele gebeuren volgens een plan. In dat plan is Juda het middelpunt en de vijanden zijn instrumenten in Gods hand: de stok waarmee hij slaat, de bijen-zwerm die hij met een fluitsignaal in beweging brengt. Daarom mag men de vijand niet vrezen: alleen op God mag men vertrouwen, die alles in zijn hand heeft.

Het aangaan van bondgenootschappen is daarom te verwerpen : die politiek steunt slechts op de vermeende macht van de grote mogendheden en is zo een teken van gebrek aan vertrouwen in God, dus van afvalligheid. Voor dit standpunt verdient Jesaja de profeet van het geloof genoemd te worden. Geloof is hier niet *het aanvaarden van waarheden* maar zijn volle vertrouwen plaatsen in God die in de gebeurtenissen van deze wereld werkt.

Jesaja bemoeit zich niet alleen met de grote politiek, ook de feiten en toestanden uit het gewone leven trekken zijn aandacht. En op dat punt heeft hij woorden van scherpe veroordeling voor het onrecht dat hij rondom zich ziet. De veroordelingen die hij hierover uitspreekt, moeten voor die van Amos niet onderdoen. Voortdurend protesteert de profeet tegen het sociaal onrecht, tegen het verdrukken van de armen, tegen omkoperij en onrechtvaardige rechtspraak, tegen het opkomende grootgrondbezit dat tot uitbuiting van de zwakken leidt: *Jahwe hoopte op recht maar hij zag onrecht. Hij zag geen betrachting van recht maar verkrachting van recht. Wee U die huis na huis opkoopt, die akker bij akker trekt, tot er geen plaats meer overblijft, en gij alléén nog bezittingen hebt in het land*⁵.

GEEN LIPPENDIENST

Bij zijn volksgenoten gaat het sociaal onrecht gepaard met een overdreven waardering voor de eredienst. Daardoor wordt deze laatste formalistisch: het is een lippendienst waarbij de diepste houding van de mens niet strookt met wat zijn eredienst zou laten vermoeden. Ook daartegen reageert Jesaja, onder andere in de profetie die hier afgedrukt.

Jesaja 1

10 Hoor de woorden van de HEER, leiders van Sodom, geef gehoor aan het onderricht van onze God, volk van Gomorra.

11 Wat moet ik met al jullie offers? – zegt de HEER.

Ik heb genoeg van die schapen, die vetgemeste kalveren; het bloed van stieren, rammen en bokken wil ik niet meer.

12 En wanneer jullie voor mij verschijnen – wie heeft je gevraagd mijn voorhoven plat te lopen?

13 Houd op met die zinloze offergaven.

Ik heb een afschuw van jullie wierook; jullie feesten, nieuwemaan en sabbat, ik duld ze niet naast al dat wangedrag.

14 Van jullie nieuwemaan, van ál jullie feesten heb ik een afkeer, ze hinderen mij, ik kan ze niet langer verdragen.

15 Wanneer jullie je handen opheffen, wend ik mijn ogen af, ook als je aanhoudend bidt, luister ik niet.

Aan jullie handen kleeft bloed!

16 Was je, reinig je, maak een eind aan je misdaden,

---

⁵ Jes. 5; 7-8.

*ik kan ze niet meer zien.
Vermijd alle kwaad
17 en leer goed te doen.
Zoek het recht, houd tirannen in toom,
bied wezen bescherming, sta weduwen bij.*

God is niet te paaien met offers en een stortvloed van gebeden, als men daarnaast in het dagelijks leven onrechtvaardig is en de zwakken verdrukt. Hij verwacht recht : de veroordeling en het onheil die Jesaja over Juda en Jeruzalem moet aankondigen, zijn een straf voor het ontbreken van dat recht. En daar is geen eredienst tegen opgewassen.

Dat betekent echter niet dat onze profeet alleen maar ongeluk en rampen aan te kondigen heeft. Nee, ter gelegenheid van de geboorte van een koninklijke prins of onder de oorlogsdreiging, hebben we hem geluk zien aanbieden⁶. Maar dat geluk is nooit onvoorwaardelijk. Het kan maar komen als de mensen in gelovig vertrouwen op God, leven volgens de oude bekende goddelijke wet. Wanneer hij over een nieuwe: vorst, uit het koningshuis van David, de verwachting uitspreekt dat hij zal reageren onder de leiding van Gods geest, dan komt hij als vanzelf weer uit bij een rechtvaardig beleid: *Niet naar uiterlijke schijn spreekt hij recht, en hij doet geen uitspraak op grond van loze geruchten ; hij geeft de geringen hun recht en de armen in het land krijgen een eerlijk vonnis. Gerechtheid draag hij als een gordel*⁷.

In deze tijd, waarin zo veel te doen is rond een rechtvaardiger wereldbestel, en waarin wij ons tot de tanden blijven bewapenen, hebben de woorden van Jesaja over rechtvaardige levenswandel en godsvertrouwen, in plaats van bondgenootschappen, nog niets van hun actualiteit verloren. Antoon Schoors.

---

6 Jes. 9; 1-16.

7 Jes. 11; 1-5.